

МОНІТОРИНГ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ключові слова: власні доходи, державний бюджет, децентралізація, місцеві бюджети, об'єднані територіальні громади, податки.

Сучасний розвиток України невід'ємно пов'язаний із процесом децентралізації, який набуває все більшого розголосу: розпорядники бюджетних коштів на власний розсуд керують надходженнями та витратами місцевого бюджету, визначають напрями використання бюджетних коштів. Відповідно до статті 140 змін до Конституції: «Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування шляхом самостійного регулювання суспільних справ місцевого значення та управління ними в межах Конституції і законів України» [1].

В процесі децентралізації, розпочатої Урядом з ухвалення Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади [2], на 2017 рік утворено 616 об'єднаних громад, що налічує майже 3 тисячі сільських, селищних та міських рад.

Вагомою складовою реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади є процеси, направлені на децентралізацію фінансових ресурсів. Дані кроки мають позитивний аспект, адже наявні результати свідчать про підвищення показників виконання місцевих бюджетів, зростання їх частки у зведеному бюджеті України.

Внаслідок процесу децентралізації істотно зросли обсяги державної фінансової підтримки для розвитку громад та модернізації місцевої інфраструктури. В цілому, дана сума складає приблизно 16 млрд. грн. (рис. 1) [3].

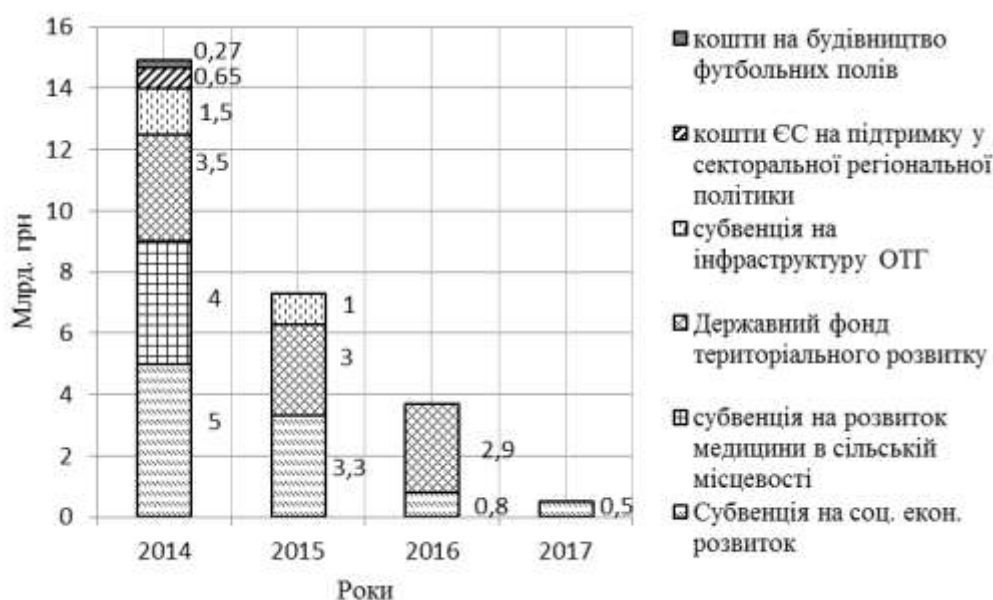

Рис. 1. Обсяги державної фінансової підтримки

У 2017 році, місцеві бюджети отримали 65 млн. грн. на розвиток секторальної регіональної політики, зокрема і на розвиткові проекти - будівництво футбольних полів зі штучним покриттям в регіонах України (24 млн. грн.). Якщо у 2014 році регіонам з

державного бюджету на соціально-економічний розвиток було виділено лише 0,5 млрд. грн., то у 2017 році дана сума зросла до 5 млрд. грн.

Крім того, великим досягненням для ОТГ є впровадження виключно нового виду субвенції на реалізацію заходів, направлених на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, обсяг якої становить 4 млрд. грн. Як зазначає координатор з фінансової децентралізації Центрального офісу реформ Яніна Казюк: «В умовах реформування галузі медицини та децентралізації влади і фінансових повноважень ці кошти повинні допомогти органам місцевого самоврядування створити належні умови для медичного обслуговування населення в сільській місцевості та забезпечити розвиток інфраструктури закладів первинної медико-санітарної допомоги».

Отже, величина підтримки регіонів із загального бюджету у 2017 році порівняно з 2014 роком, збільшилася в 33 рази, що свідчить про підвищення конкурентоздатності територіальних громад та ефективності діяльності держави в цілому.

Результатом реформи є суттєве зростання обсягів місцевих бюджетів: з 68,6 млрд. грн. у 2014 році до очікуваних 170,7 млрд. грн. у 2017 році, що надало певні прерогативи для розбудови українських міст і сіл, сприяло підвищенню конкурентоспроможності громад, як наслідок вдосконалило надання послуг громадянам (рис. 2) [3].

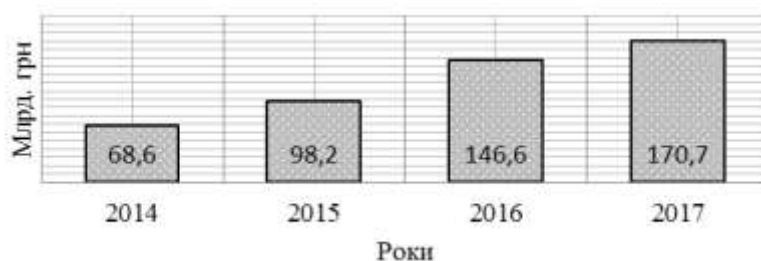

Рис. 2. Власні доходи місцевих бюджетів

Підвищення доходів бюджетів об'єднаних громад впродовж 2014-2017 років доводить ефективність реформи. Фінансова децентралізація надала цим громадам змогу вирішити проблеми, які існували багато років через нестачу коштів.

Варто зазначити, що об'єднані територіальні громади, на відміну від інших місцевих бюджетів, мають кращі темпи зростання власних доходів. Надходження коштів до ОТГ упродовж 2016-2017 років наведено на рис. 3 [3].

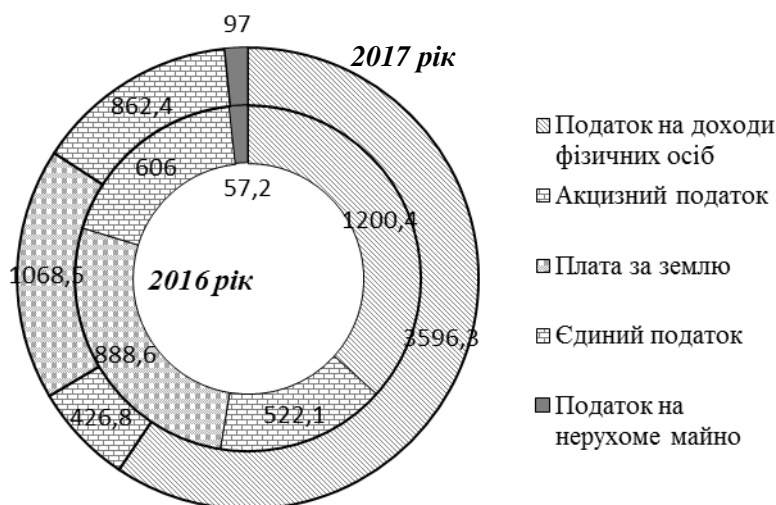

Рис. 3. Надходження власних доходів до об'єднаних територіальних громад

За січень-вересень 2017 року надходження до загального фонду місцевих бюджетів склали 6250,5 тис. грн., що на 182,7% більше аналогічного періоду попереднього року.

У доходах місцевих бюджетів найбільшу питому вагу займають поступлення від сплати податку на доходи фізичних осіб – 3596,3 тис. грн. або 57,5% від загальної суми доходів місцевих бюджетів, що у 2 рази більше ніж за січень-вересень минулого року.

Важливим джерелом доходів місцевих бюджетів є плата за землю, що відноситься до податку на майно, платниками якого є власники земельних ділянок, земельних часток (паїв); землекористувачі. За звітний період місцеві бюджети одержали 1068,5 тис. грн., що на 120,2 % більше від аналогічних надходжень за попередній період.

Надходження від акцизного податку упродовж січня-вересня 2017 року з роздрібних продаж склали 426,8 тис. грн., що на 81,7 % менше за попередній рік. Отже, дана ситуація відображає зниження поступлень від акцизного податку до місцевих бюджетів. Це пояснюється зниженням ставки податку на слабоалкогольні напої (до 8,5 % об'ємних одиниць) з 211,59 грн. до 126,96 грн. за 1 л 100-відсоткового спирту.

Вдосконалення податкового законодавства та покращення підприємницької діяльності сприяє значному росту надходжень по єдиному податку. Його сума склала 862,4 тис. грн., що на 142,3 % перевищує надходження минулого року.

Збільшення доходів місцевих бюджетів спричинене також і сплатою податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Упродовж січня-вересня надходження становили 97 млн. грн., що перевищує минулорічний показник на 169,6%, і вказує на зацікавленість органів місцевого самоврядування у мобілізації коштів до своїх бюджетів та наявність резервів для подальшого зміцнення фінансової спроможності громад.

Отже, процес децентралізації, який відбувається в Україні призводить до зростання доходів місцевих бюджетів. Це дозволить забезпечити розвиток територіальних громад, сприятиме можливості отримання громадянами більш якісних послуг, створить умови для розвитку підприємництва та залучення інвестиційного капіталу. Здійснюватиметься фінансування заходів для всебічного покращання умов проживання жителів громади.

Список використаних джерел

1. Постанова «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» від 31.08.2015 № 656-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/656-19>.
2. Концепцію «Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 № 333 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
3. Моніторинг процесу децентралізації станом на жовтень 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://decentralization.gov.ua/monitoring2017_10_ua#main-info.